

Křivé pruty

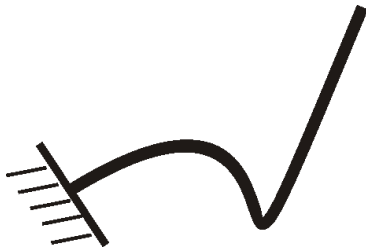
Martin Fišer

- ▶ Dimenzování křivého tenkého prutu [zde](#)
- ▶ Deformace v daném místě prutu [zde](#)
  - ▶ Castiglianova věta [zde](#)

Dimenzování křivého tenkého prutu

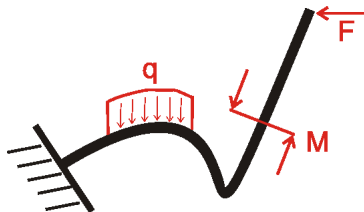
Mějme obecný křivý prut z homogenního izotropního materiálu.

Obrázek: Křivý prut

Dimenzování křivého tenkého prutu

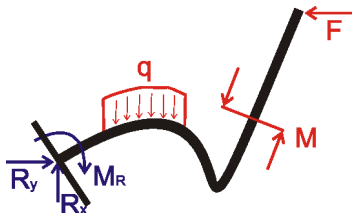
Na tento prut působí obecné zátěžné účinky.

Obrázek: Zatížený křivý prut

Pro dimenzování musíme vyšetřit průběh ohybového momentu podél střednice prutu.

Dimenzování křivého tenkého prutu

Obrázek: Zatížený křivý prut

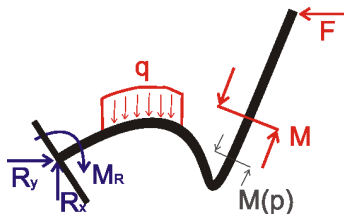
Z momentové podmínky rovnováhy k libovolnému bodu a složkových podmínek rovnováhy sil,

$$\begin{aligned}\sum F_x i &= 0, \\ \sum F_y i &= 0, \\ \sum M_i &= 0\end{aligned}\tag{1}$$

určíme reakce v uložení.

Dimenzování křivého tenkého prutu

Například, provedeme-li vyšetření ohybového momentu $M(p)$ k obecnému místu p pomocí metody řezu, bude moment ovlivněn silou F a momentem M , viz obrázek.

Obrázek: Zatížený křivý prut

Dimenzování křivého tenkého prutu

Je-li vyšetřen vnitřní ohybový moment, určíme jeho hodnotu M_{max} , která je rozhodující pro dimenzování.

Dimenzování křivého tenkého prutu

Je-li vyšetřen vnitřní ohybový moment, určíme jeho hodnotu M_{max} , která je rozhodující pro dimenzování.

Napětí σ_{max} v daném místě musí být menší nebo rovno dovolenému napětí

$$\sigma_D \geq \sigma_{max} = \frac{M_{max}}{W_o} \Rightarrow W_o \geq \frac{M_{max}}{\sigma_D}, \quad (2)$$

Dimenzování křivého tenkého prutu

Je-li vyšetřen vnitřní ohybový moment, určíme jeho hodnotu M_{max} , která je rozhodující pro dimenzování.

Napětí σ_{max} v daném místě musí být menší nebo rovno dovolenému napětí

$$\sigma_D \geq \sigma_{max} = \frac{M_{max}}{W_o} \Rightarrow W_o \geq \frac{M_{max}}{\sigma_D}, \quad (2)$$

kde W_o je modul průřezu v ohybu.

Dimenzování křivého tenkého prutu

Například pro kruhový průřez průměru d je kvadratický moment $J = \frac{\pi d^4}{64}$. Modul průřezu v ohybu je

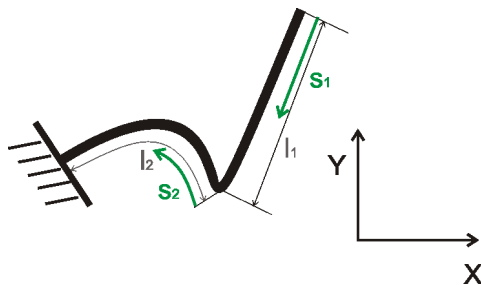
$$W_o = \frac{J}{\frac{d}{2}} = \frac{\pi d^3}{32}. \quad (3)$$

S využitím vztahů (2) a (3) po úpravě dostáváme

$$d \geq \sqrt[3]{\frac{32M_{max}}{\pi\sigma_D}}. \quad (4)$$

Výpočet deformace křivého tenkého prutu

Uvažujme obecný křivý prut z homogenního izotropního materiálu.

Obrázek: Křivý prut se zavedeným systémem souřadnic

Popišme střednici prutu pomocí parametrů $s_1 \in \langle 0, l_1 \rangle$ a $s_2 \in \langle 0, l_2 \rangle$, jak je vidět na obrázku.

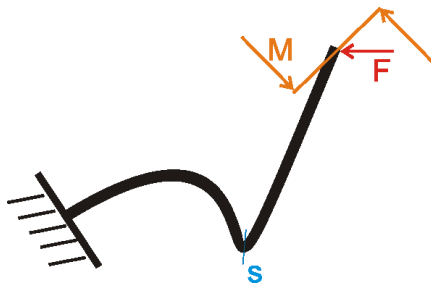
Výpočet deformace křivého tenkého prutu

Průhyb a úhel natočení v daném místě prutu s vypočteme pomocí Castiglianovy věty. Průhyb je roven parciální derivaci celkové potenciální energie prutu dle síly F_s působící v daném místě a v daném směru. Obdobně pro úhel natočení, kde derivujeme dle momentu M_s .

$$\begin{aligned}u &= \frac{1}{EJ} \int_s M_o \frac{\partial M_o}{\partial F_s} ds \\ \varphi &= \frac{1}{EJ} \int_s M_o \frac{\partial M_o}{\partial M_s} ds\end{aligned}\tag{5}$$

Výpočet deformace křivého tenkého prutu

Vypočteme průhyb a natočení prutu v daném místě s .

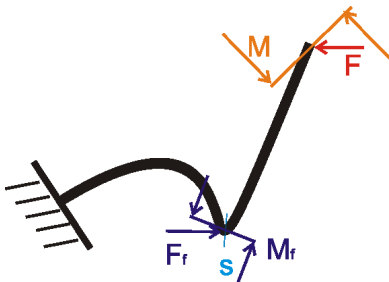

Výpočet deformace křivého tenkého prutu

Pokud v tomto místě nepůsobí žádný moment, ani síla ve směru, ve kterém počítáme posunutí, pak do tohoto místa připojíme fiktivní sílu $F_f \rightarrow 0$ a fiktivní moment $M_f \rightarrow 0$, tj. velikost síly a momentu se limitně blíží k nule.

Výpočet deformace křivého tenkého prutu

Pokud v tomto místě nepůsobí žádný moment, ani síla ve směru, ve kterém počítáme posunutí, pak do tohoto místa připojíme fiktivní sílu $F_f \rightarrow 0$ a fiktivní moment $M_f \rightarrow 0$, tj. velikost síly a momentu se limitně blíží k nule.

Obrázek: Zobrazená fiktivní síla a fiktivní moment v místě s

Výpočet deformace křivého tenkého prutu

Nyní vyšetříme ohybové momenty $M_1(s_1)$ a $M_2(s_2)$ z volného konce prutu. V těchto momentech je zahrnuta i fiktivní síla a fiktivní moment.

Výsledný úhel natočení φ_s vypočteme pomocí Castiglianovy věty následujícím způsobem

$$\varphi_s = \frac{1}{EJ} \left(\int_0^{l_1} M_1(s_1) \frac{\partial M_1(s_1)}{\partial M_f} ds_1 + \int_0^{l_2} M_2(s_2) \frac{\partial M(s_2)}{\partial M_f} ds_2 \right). \quad (6)$$

Posunutí u_s ve směru fiktivní síly F_f je dle Castiglianovy věty

$$u_s = \frac{1}{EJ} \left(\int_0^{l_1} M_1(s_1) \frac{\partial M_1(s_1)}{\partial F_f} ds_1 + \int_0^{l_2} M_2(s_2) \frac{\partial M(s_2)}{\partial F_f} ds_2 \right). \quad (7)$$

Výpočet deformace křivého tenkého prutu

Pro daný případ vetknutého nosníku není ohybový moment $M_1(s_1)$ funkcí ani fiktivní síly F_f , ani fiktivního momentu M_f . Proto budou parciální derivace

$$\frac{\partial M_1(s_1)}{\partial F_f} = 0, \quad \frac{\partial M_1(s_1)}{\partial M_f} = 0$$

a vztahy (6) a (7) se zjednoduší na

$$\varphi_s = \frac{1}{EJ} \int_0^{l_2} M_2(s_2) \frac{\partial M(s_2)}{\partial M_f} ds_2,$$

$$u_s = \frac{1}{EJ} \int_0^{l_2} M_2(s_2) \frac{\partial M(s_2)}{\partial F_f} ds_2.$$